

თვე	მან. კ.	თვე	მან. კ.
12	10	6	6
11	9 50	5	5 50
10	8 75	4	4 75
9	8	3	3 50
8	7 25	2	2 75
7	6 50	1	1 50

ცალკე ნაბეჭდი—ერთი შუარი

ივერია

გაზეთის დასაყვედურ და ყველა განხილვა-დასაბუთებელი უნდა მიჰყარონ: თუთონა რედაქციას, კერძოდ, ავტორის ქებაზე, ვარსკვლავ-ქველს პირადი, ივერია გრუნდისკის სახელით; წინა-თავის გამაგრებულ საზოგადოების განცხადებით, საზოგადოებრივი მანკის სახელით, სახელის ქებაზე.

ესი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრიქონი რვა კაპიტა.

1877-1893

საპოლიტიკო და სალიტერატურული გაზეთი

1877-1893

რედაქციის საგან

შეიძლება დაკვეთა გაზეთის 1 მაისიდან წლის დამლევაზე, ფასი 7 მან. 25 კ. შურველი შეუძლიან ეს ფული ნაწილ-ნაწილად დატვირთვით.

ტფილისის გუბერნიის კეთილშობილია წინამძღოლი ამით აუწყებს თავდასწავლობას ამივე გუბერნიისას, რომ საგანგებო კრება, რომელიც დანიშნული იყო 29 აპრილისათვის, გარდაიღო 2-ს მაისს, კვირისათვის. (1-1)

გამოვიდა და ისყიდება ტფილისში „ქართული აზნაზობის“ და „წერა-კითხვის საზოგადოების“ წიგნის მაღაზიაში

ქრისტინე

მოთხრობა
მ. ნინოშვილისა
გამოკვეთილი
3. გოგუაძისა და დ. ქვიციანიძის მიერ
ფასი მართი აბაზი

გაზეთადამაული კაბაძენია *

კარგა ხანია სათავად-აზნაურთა სკოლის მდგომარეობა აღიპარაკებს და აღიღვრება ჩვენს საზოგადოებას. მაგრამ ამ უკანასკნელ დროს სკოლის პროგრამის მი-

*) დაწერილია იმ სტიქის გამო, რომელიც წარმოთქმულ იქნა სკოლის კრებაზე 24 აპრილს.

ფელეტონი

გიგოლა ძირაზი

(გაზეთის სივლისის ცხოვრებიდან)
(დასასრული *)

IV

რიკაყია. მთვარეს, როგორც შეშინებულს, ფერი წაასვლია. ვარსკვლავები აქა-იქ და ციმციმებენ. აღმოსავლეთი ამოთენებაშია. მამლები უბნობენ. მუშა ხალხს გაიღვიძა და მიდრე-მოდრენა დაიწყო. მინდროში ფარცები შეაბეს. მებრეების სიმღერა იმისი. გიგოლას ჩალურთან ნაც სანათლებელია. მუშა ხალხს გაიღვიძა. გათენდა. გიგოლამ აიღო შოლტი, დაიჭრა ხელში სახე, გამოისახა პირჯვარი, დაუჯდა ურმის თავზე და გაუღდა გზას იქითკენ, სადაც ღვირგები უნდა დაედოთ. სოფლის პირში რომ გვიდა, ვნახოთ, გეურ-

მხრეთა სიფიქსე ურიად სამწუხაროა ხარისხამდე მიადწინა.

ჩვენ არ გვივივრს საზოგადოების გზით სიფიქსე, მაგრამ საზოგადოების დასაწვავი ამ გზითაა. გარდაამტებ; საშიშია ნამეტურ მისთვის, ვინც ერთობ გატაცებულს ბუნებისა.

ყველა ვინც ელახნდელ სკოლის პროგრამის სრულს სიკეთეზე იჭვი შეიტანა, ვინც გაბედა იმისი გამოცხადება, რომ იქნება ცას ქვემეთში კიდეც არცებობადღეს ჩვენს სკოლანდ უკეთესი სასწავლებელია, სკოლის პროგრამის მოამბრეთაგან ჩარიცხულ იქნა იულის თანაზარად, სამშობლოს მოადლოებად!

არ ვარგა, ბატონებო, ისეთის განაჩენის წარმოთქმა—დასიციქ საქვერად, —რომელიც არ არის დაძაბუნებული არავითარს საბუნებელ ქვეყნას შეუძლია ასე დაუფიქრებლად წამოსროლიდ მიძემ შეკვლავის დაბრუნება არ დაგვიკრძალს? და ეს საბუნებისათვის მოხდეს, რადგანაც ბრადდება შეყენა ისეთ მოდევანა, რომელიც სამშობლოს წინაშე მიუძღვით მხოლოდ ერთგულება და სასახური.

ქვედა ეს გვირავ ვიცოდა: რომელიც სამართლიანობის გრძობაში, რომელიც წინაბრძოლაში სიბრძოლით მიიწვია უფლებას სკოლის პროგრამის მაძინება, რომ უკუვალან, ვინც იმით არ ეთანხმებთან ამ საგანში, ყველა ესენი ჩარიცხვან ქართული ენის მტრად, ქვეყნის ორგულებად, სამშობლოს მოადლოებად!

ასეთის მუცრადლებელის განაჩენის წარმოსთქმულად, ცოტა მუცრად სიმაგრე და საბუნებო იყო საჭი-

ქა ცანცილივი, ხანჯლით და რვეო-ღვირით გამოწყობილი, ცხენს მოაჩქარებს. აღმაშინა ერთი რომ დაუქვიცილოს, შიშობადა ხნედა დაემართება და იარაღში-ი ჩაშვადარა დილის ამბით. მართალია, ამასაც იმისთვის უნდა იარაღი, რომ გულში რიდაცის შიში აქვს, მაგრამ უფულო კაცის ხელში იარაღი თავის მნიშვნელობას სრულიად ჰკარგავს, რაკი ხმაოვების გული აღარ შიშობენა მის პატრონს... გეურქასაც ღვინოები ჰქონდა გასაგზავნი ქალაქში და ურცხვს ესაიჭიროებოდა. რაკი შეიტყო გიგოლას, იმის მოვლეს, სხვის ქართულუბრებათა, ის დილა აღრიან გამოკრებულყო სოფლისკენ, ავები გიგოლას ისევე შინ მოვასწროვო, და აი შესხდა კიდევ.

— გიგოლას გამარჯობა! — მიესალმა გეურქა.
— გეურქას ვაგამარჯავს! — სალმითვე უპასუხა გიგოლამ.
— რა ამავია, საით ვაგიწყენია ამ დღით? — შეეცითხა გეურქა და დასუბა მღვრებით:
— ვიცო, ვაგიცკ! არ არის-ი კარ-

რო, ვიდრე ის, რაც ჩვენ მოვისინებით. ამ ნაირ მსჯელობაში ნამდვილი ისლამის მცნება ინატება, მცნება საფრთხილია, მცნება ირ-ღვინილი.

მაქმადის მწვანე დროშის გამოც გასაჭირშია კარგი, თორემ ტყე-ლია უბრალოდ რაიდი ვარგა. რამდენჯერაც ვისმისთან უთანხმო შეიქმნებოდა, იმ წამსვე-ი არ უნდა გამოაფრიანოდათ ქუჩაში ეს დროშა... თორემ ხალხი თავის შეაჩვენეს და ნამდვილ საჭიროების გასმ მდეროშესაც ვეღარ იმითი?!

ჩვენ სრულიად არ გვესმის, როგორ შეიძლება შევძლების აზრისათვის ომის გამოცხადება: გვიძობო უკეთესი სკოლის სახე, ვეძიებო ისეთ ნაირად მოწყობილი სასწავლებელი, რომელიც უფრო გამოსადვილ იქნება ჩვენს ცხოვრებისათვის?!

რა არის ცუდი ამ აზრში? რა დანახელობაა ამ გვარის სურვილის გამოცხადება? სად არის აქ შეცდამა?

კიდევ ვიძიებთ ჩვენ, ეს არ გვესმის და ვერც დავთანხმდებით, რომ ზევით მოვიწინდ აზრის მომხრეთა სამშობლოს დღაღობი იყოს?!

ქართული ენა, ქართული ისტორია, აწმუთა და მომავალი ქართული ენისა, განა მართო სკოლის მომხრეთათვის არის არსებითი და თავყანას-საცემელი საგანი? ამ ნაირი განზიადებული პრეტენზია, არა გვეზნა, ვინამე იქნაზილა, მამ რად არის გუქ-ქუხილი და წასარჩლება ჩვენს საზოგადო სურთო საქმისა? ვინ აიღოდა მახვილი ჩვენ შორის, ვისგან მოგვეღვინდ შიში?

გი შენი მავთო ქვეა, ჩემო მამ, ღვირით გამოწყობილი, ცხენს მოაჩქარებს. აღმაშინა ერთი რომ დაუქვიცილოს, შიშობადა ხნედა დაემართება და იარაღში-ი ჩაშვადარა დილის ამბით. მართალია, ამასაც იმისთვის უნდა იარაღი, რომ გულში რიდაცის შიში აქვს, მაგრამ უფულო კაცის ხელში იარაღი თავის მნიშვნელობას სრულიად ჰკარგავს, რაკი ხმაოვების გული აღარ შიშობენა მის პატრონს... გეურქასაც ღვინოები ჰქონდა გასაგზავნი ქალაქში და ურცხვს ესაიჭიროებოდა. რაკი შეიტყო გიგოლას, იმის მოვლეს, სხვის ქართულუბრებათა, ის დილა აღრიან გამოკრებულყო სოფლისკენ, ავები გიგოლას ისევე შინ მოვასწროვო, და აი შესხდა კიდევ.

— გეურქას ვაგამარჯავს! — სალმითვე უპასუხა გიგოლამ.
— რა ამავია, საით ვაგიწყენია ამ დღით? — შეეცითხა გეურქა და დასუბა მღვრებით:
— ვიცო, ვაგიცკ! არ არის-ი კარ-

გვიძობო უმჯობესი და, თუ ვერ ვნახავთ— ის ხომ მაინც დავგვრებ, რაც დედს ხელთა გვაქვს.

ახალი ამბავი

* * * ოფიციალურის ცნობით, პირველდგან 28 აპრილამდე ტფილისში ავად გაიხდარა: ხუნავით 3 კაცი ქუჩურში 7, წითელით 4, შავ სახადით 1 და წითელ ქართ 1. ამივე დროს გარდაიცვალა: ხუნავით 1, წითელით 1 და ქუჩურში 1.

* * * დღეს დიღუბის მინდორში უკანასკნელად გაიმართება დღი.

* * * დღეს დიღუბის 11 სათზე სათავად-აზნაურთა სადგომ-მამულა ბანკის თეატრი მიწვეულ არიან კრებაზე წევრნი კომისიისა, რომელმაც უნდა განიხილოს, როგორ იქმნას შეტყობილი და რა სკოლა უნდა იყოს ტფილისის სათავად-აზნაურთა სკოლა.

* * * ტფილისის გამგეობისთვის წარუდგინათ თხოვნა ელისაბედის ქუჩის მემამულეთ, გაგვეკეთო ცეცხლის არხი უსუფთაობისთვის და, რაც დაიხარჯება, ნება მოგვეკეთო წერილობრივად შემოვიტაროთ; ამხელე გამგეობას 22 აპრილს შემდეგ განაჩენი დაუდგენია; საყენი არხი დაჯდება 25 მან. და, რაც ფული დაიხარჯება არხისთვის, ელისაბედის ქუჩის მემამულეთს სამ თვეში უნდა ვაღიხარონ ნაწილ-ნაწილად.

* * * გუშინ ამიერ კავკასიის რკინის გზის სახელმწიფოს დაარსების დღე

ნებაზე მეტიცა აქვთ ბეზავ გულ-კაც-ზე! — სთქვა გიგოლამ.
— ან არა და რატომ არ შეაქმლო ელის აღება, განა შესწავლი უპურ-მარლიო კაცი ვარ? — მოუქნა თავი ცანცილივეს.
— ვერა, შენი ჰირიმე! ნეტავი ქორწილი სხვსაც არ გამეგონა, თორე ჩემი-ი არ მენახა და ის ორიოდე თუმანი არ მეგვლა, თუ ასე განმდებლობდა იმის გადახდა. იმის თანესარგებლობა, უკანასკნელი, ას ოცი ჩაფი ღვინო წავილი და კიდევაც არ იქნა, ვერ გადავწყვიტე?
— ემ, ან დროს ვეგნია—გადაუქცა გეურქამ—მეჩქარება, საქმე მიგვიანდება, მაინც რას აპრობებ ცხენს?
— რას ვაპრობ, ამ დღით ღვირგობი უნდა დაუდოთ და წავილოთ?
— მამ გეურ, იმ თარის კაცის ხელში დავდებ-რაღა? ვიღს რომ თავი დაეანებოთ და ეხლავე ნაღი რომ დავთვალო, ჩემს ღვინოებს არ დაუღვებ?
— ვერა, შენი ჰირიმე, ვერა! თარისათუ რაც არის, მე პირს ვერ ვაძლავ, პირობა მიმიცია და ამასთა-

ყო. ამის გამო ყველა იქ მომუშაველები დღესასწაულოდნენ ამ დღეს როგორც ყოველ წესის. 1 საათზედ ყოველდ სამიღვლელოებსმა ებისკოპოსმა ალექსანდრემ გარდაიხდა პარაკლისი და იაზმის წყლით ასხურა ყველა შემობები, ვაგონები და მომუშავენი. შემდეგ იყო გამართული საღილი, მუსიკათ.

* * * გუშინ დიღუბის 10 საათზე სოფელ ბაქურციხის მსოფრემმა დღი-სადარ სამად-შვილმა მადათოვის ქუჩისკენ ჩაყვანა პოვოსკა, ცხენისთვის წყალი უნდა დაეღვივებინა; ამ დროს წყალით მოიტაცა პოვოსკა; სამად-შვილმა ჩაგვარა წყალი. ბეგრი ურევს ხარი დღი-ნოვის სდგარს, მაგრამ ვერაფერი გაავანეს; პოვოსკა და ცხენი ხურებას გადაარჩინეს.

* * * მოგვეცით კიდევ რამდენიმე ცნობა ბორჯომის რკინის გზის შტოს შესახებ. განზახვა აქვთ ეს გზა პირდაპირ ბორჯომზედ გაიყვანონ. ამი-კვამ საჭირო იქმნება გვირბის გაყვანა მართლ-მადიდებელთა ეკლესიამდე. ამ სახით ბორჯომის რკინის გზა გაიკლებით მეტოდაჯდება, ვიდრე უწინ ეგნათ. რა დაჯდება ეს გვირბი, შეიძლება სურამის გვირბის მიხედვით ვიანგარიშოთ. ამ გვირბის ერთი ეგრის დავა 1 მილიონი, მამასამდე, მართო ბორჯომის გვირბა დაჯდება არა ნაკლებ 600 ათას მანეთისა, თითქმის იმდენი, რამდენიც ელრება ხაშურისგან ბორჯომამდე მთელ რკინის გზის შტოს გაყვანა. პროექტი ბორჯომის რკინის გზის შეუმუშავებია ინჟინერს პუშჩინკოვს.

* * * ტფილისის გუბერნატორმა სთხოვა ამიერ კავკასიის რკინის გზის

ნავე ბევ მიჭერია.
— რა კუთხით გლახა ხართ ქართული ცაკი პირი და პირობა რასა ჰქვინა ფულის აღებ-გაღებაში, ფულის მოგებაში? როგორც სახეირო იყოს, ისე მოიქცე შენც. აი ფული ამ თავითვე სრულად მიიღე, იმ თარს კაცს თავისი ბე თავში მიატრე და ჩემი, როგორც ნაპურ-მარლივე კაცისა, ხათრი იჩიე; ჩემი ქირა წაიღე—ურჩია გეურქამ.
— ვერა, ძალიანაც რომ გამოწყრე და დამემღურო, კაცი ვარ და პირი მაქვს—გადაქრით უთხრა გიგოლამ.

— მამთუ აგრე, მეც კაცი ვარ და გზაც ვიცი, ნახე თუ არა შენს კარზე ჩინოვნიკს? ჭეშენს ქობახაზას აწეროდას ჭტორიეთ გაიღვიძოს! სიავის სიავე მოაქვს—სთქვა მუჭკრთა ჭეჭრო მით გეურქამ და გაატარა ცხენი.
— ჯანო ვაგარდეს! ნეტავი ჩემი თავი შენ მოგაკვლივინო, ერთის გზით გამანათვისებულები ამ უცხოელად წვა-დავსვას და—მე-იღოს გზით—ჩემსა და ჩემის ცალ-შვილის ცოლად შენ ატარებდი მაგ-

უფროს ბ-ნ ფრიდეს, რომ კალის-თან საბრძოლველად ხალხი უფასოდ გაიგზავნა. გამოგზავნის რკინის გზითა. ბ-ნ ფრიდეს ნება დართო და ამასთანავე პეტერბურგის მარ-თელომას დებუშითა სიხოვე, სი-რეკლამის გამოცემით, რომ ყველა სა-ღვთისმეტყველებელს და ქალაქებშიდგან უკუ-სოვო იგზავნებოდეს ხალხი კალისთან საბრძოლველად.

* * * მოსკოვიდამ მოგვიყვია ბ-ნ ალ. ხახანაშვილისაგან ახალი წიგნი: *Источники по введению христианства въ Грузіи (изъ I тома III выпуска «Древностей Восточныхъ И. М. Арх. общества»)*. ამ თხზუ-ლებში ავტორს შემოუკრებია ცნო-ბანი სხვა-და-სხვა მწერალთა საქარ-თველოში ქრისტიანობის გავრცელებ-ის შესახებ, შეუწონა ჩვენის გე-ოგრაფიკული ცნობითა და ამასთანავე დეტალური აღწერა უკრაინის. წინასიტყვიანობაში ავტორი ამტკიცებს «ქართლის-ცხოვრების სიძველეს და სინამდვილეს, სხვათა შორის, მით, რომ ახლად აღმოჩენილი ძველი ქო-ნიკები, დაბეჭდილი ბ-ნ ექ. თაყაი-შვილის მიერ, მეფე ვახტანგს მიიღო ჩართული აქვს თავის «ქართლის-ცხოვრებაში».

* * * ჩვენ მივიღეთ ი. მათიაშვი-ლისგან 2 მანათი და მღვდლის იო-სებ იაშვილისგან 1 მან. კახეთში დაწამულთა სასარგებლოდ. ამ ფუ-ლისა აქამდე გექონდა 70 მან. შეს-დგა * 73 მან. *

* * * ტფილისის გუბერნატორმა უბ-რძანა მახრის უფროსებს, გამოუკუ-ხადეთ მცხოვრებთ, ვინც დებუშით ნებადართვის მიხედვით უფროსი ეკლესიის გალავანში დასაფლავებში-სა ან ერთის ადგილიდან მეორე ადგილას წაღებისას, პასუხისთვის 10 სიტყვის მაგიერად, როგორც აქამდე იყო, ოცი სიტყვის ფაი უნდა გა-დაიხადოს. წინააღმდეგ შემთხვევაში ასეთ თხოვნაზედ პასუხი არ მიეცე-მათ.

* * * 1883 წ. ტფილისში გარდაიცვა-ლა სამხეთა ეპარქიის უფროსი ასან

კისრით, ტრანსაითი რომ გაგსტე-ბია!—წინააღმდეგ უარესად გაჯავრე-ბულმა და გამწარებულმა გიგოლამ, გაუტყდალენა ხარს მობრტ და გა-ულდა გზას.

V
გიგოლამ და მის ამხანაგებმა დღე-ნობები დაუდეს... მგზავრობა ჯერ საულ ყველათვის საპირ-პირაობა საქმეა და მეგრ ჩვენი მეურნისათვის ხომ უმეტეს ვაძიანია, რადგანაც ჩვე-ნი ქართული ურბის და მეურნის * * * აღარ გავლავთ, ყველა იმა-სა და იმის მეურნის პირიყობს, აბუ-ჩად ივლებს. მეურნე მგზავრობის დროს ბევრბირ ფაქტებს და უნ-და დაულოდეს, ან გაუთენდეს; სად უნდა გამოუშვას ურბიდან მოქნე-ცული საქონელი, რომ ცოტაოდენი მოაქვას, სულ მოადგმინოს; ხელ-და ვინ უნდა წამოედაოს საბალახე-ზე ან ავშაროს უბრალო რამეზე გა-მოჩინოს და ვინ უნდა გულსი-თოს; სად და ვინ კეთილი კაცი გა-მოიქნდება ამ მგზავრობაში და ან ვინ ბოროტი და უსინდისი... ამ გვირ ფაქტები მრავალი უტრიალებს ურბის თავზე მგდომ მეურნის, მესად-

ჯალაღანიცა, რომელმაც შემდეგი ანდერძი დასტოვა. ჯალაღანიცმა 25,000 მან. დასტოვა სომურ სკო-ლებისა და სტანდენტების დასარე-ბლად, ხოლო იმ პირობითი, რომ ეს ფული შენახულ იქნას სახელმ-წიფო ბანკში და 125 წლის შემდეგ მოხსნა და სტანდენტებს საქმეს. იმ დრომდე 25,000 სსარგებელი მიემა-ტება და დაქვს 12,000,000 მან. ანდერძის შესრულება განსვენებულ-მა ჯალაღანიცმა დაავალა მოსკოვის ლაზარეის ინსტიტუტს. ამ დღეებში ინსტიტუტმა გამოაცხადა, რომ ჯა-ლაღანიცის მიერ შეწირული 25,000 მანათი ამ ემად სარგებლიანდ შე-ადგენს 54,000 მანათზედ მეტსა.

* * * ტფილისსა და ხაშურს შუა-შიერ კავსიის რკინის გზის მშარ-თველობამ გამოართ ტელეფონი, ეს ტელეფონი მუშაობდა სახელმწიფო ტელეგრაფის საშუალებით. ტფილი-სის ტელეგრაფის ოლქის უფროსმა ბ-მა ბოგუტეიმ მისწერა ბ-ნ ფრიდეს, რომ ეგ ტელეფონები მოშალეთ.

* * * გარი: 28 აპრილს, ღამისათ სა-თაზედ, როდესაც საქონლის მატარ-ებელი მოვიდა ქალაქიდან გორის სადგურზედ, აქაურმა ბოქაულმა ბ-ნმა მ. გ. მატარებლის დაკეტის ობაზ-ში შეიბჟრა ერთი ავაზაკი, რომე-ლიც აღმოჩნდა სამუდამოდ გვაზე-ნილი ატარანის გუბერიაში და იქი-ნად გამოაპარულა. ბოქაულმა მაშინვე ხელები გაუტრა ავაზაკს და დააბ-ტემირებინა გორის საპატიმროში.

* * * თუღა: მისი მაღალ-ყოვალ-უსამღველოესობა, საქართველოს ექ-სარხისი ველადიბირი წყალიდობის გამო ველარც თანეთს წამობრძანდა და ველარც შილა-ყვარელში. საბუ-ლიდამ დაბრუნებულმა 26 აპრილს დაემ-საუფლის წულის ამპულის სასახლე-ში გაათია და 27 აპრილს ილითი გავმგზავრა ქვეით და თითქმის ყვე-ლა ეკლესიები დაიარა.

* * * აჯღუა (გორის მახრა): 27 აპრილს გ. ბაქრაქს ჩხუბი მოუვიდა ს. ჯახკელიანთან და პირველმა მკლავსა და მუცელში დასქრა გო-

რთ თუ შობი გზაცა აქვს ვასაულე-ლი. რასაკვირველია, ამისთანა ფაქტებს არც გიგოლა იყო მოკლებული. იმის, ამათ გარდა, ბევრი სხვა მწარე ფაქტიც მოპოვდა თავში, რა თავის აწყობს და მომავალს ცხოვრებას ითვალისწინებდა: აგონდებოდა თავისა წვალება და სიბეჭე მთელს თავის სიკაცსულში და, ამის მიუ-ხედავად, მაინც უღრანად და არა-ფრომად აგონდებოდა ის, რომ იმის სიკაცობადა საკეთილოდ ფერს არა ცვლილობდა; უფრო უარ და უფრო მიიღოდა და ეთუთებოდა გულს; აგონდებოდა აგრადე გურ-ქა ცანცლიევის მუქარა, რომელმაც, ცოტა არ იყოს, შეაფიქრინა და ამბობდა გულე-გულში: რატომ გე-ურქებს აგონდები არ წაადე. კარ-გად რომ ვერ დამეჯდესო, მაგრამ სხვა რომ არაფერი მამადა და არა-სხვათი ურევიარ ხალხში და ქვეყა-ნაში, ეს ერთად ერთი განძი ჩემის კაცობასა—პატიოსანი სიტყვა ხომ ისემა მაქმსო, ჯანი ვაძვარდეს ჩემ-თავს, მაშინ ვიკაცსულე, ცკო უ-ქნები, თუნდა უარესს დეეშიც ჩავარ-

რე. მიზეზი ამ შემთხვევისა ჯერ დამ-ტკიცებით არავინ უწყის. გამოკვება სწარმოვებს.

* * * ს. ცერანისი (გორის მახრა): 25 აპრილს, შუადღისას, თ. ზ. ანე-რიკების აუზში, რომელიც წყლით იყო სავსე, 4 წლის გოგო ჩავარდი-მის ბედზედ ახლო-მახლო არავინა ყურდოდა, რომ ამოუყვანათ, და სა-ბრალოდ დამწავლიყო.

* * * მესეთა: აქედანაც გაიგზავნა 300 მუშა კაცი ყარაიზში კალიის წინააღმდეგ საბრძოლველად.

* * * დარუხანა: წელს აქეთ მეტის-მეტ პირ-მეტში ზათარი იყო. უში-ნდობას, რასაკვირველია, სწავივას სიძვირით თან მოაქვს: მურდველი იქუ-ლებულია ორ-წლით ფსი ვაღინა-ბოსი, თუმცა-კი ნასილი სწავივას * ჩირის * ფარდაც აღარ იღობს. ისე-თი ცული ხორცი იყიდება, რომ ხში-რად მშვირები გრჩებთ, რადგანაც მისი ქმა არ შვილებდა. ვინ არის პატარანი და ყურბის მგდებელი. სხვა არა იყოს—რა ხოლოვას ხომ დღე-ღე-ვე ველოდებით და ცულის საქმე-ლით რად უნდა მოუშვაოთ ამ შე-უბრალებელ სენს ნიადაგი!..

* * * ამირდის 30-ის ღამის 12 სას-თზედ, ზოღავიას 9 ნაწილმა, ნაყოფი-ობის ქუჩაზე, თაჯ. ობოლანას სსსლ-ში, თაჯ. ქობაძე შაჰავას მსახურს სო-ფელ აბასეს, სსსავს მახრას; მესაბრე-ბე, 14 წლის ბავა, ოღა კარხასა ში-ნაჯად რეკლავს, უფსად გაჯავრდა და კარხასის მარცხენა ღრეში დაიჭრა. და-შაჯავრდა საჯავდმოყოფმა გაჯავრეს.

* * * 30 აპრილს ღამის 11 საათზე ბოჩან-თან ვილაც მისის ქალმა წამოსახნაში წაღის პირს დაგადო, მეტყარში გადვარდა და უფრო დაიბრა. დამრჩელოს გვამი ჯერ არ უბრუნათ.

ღამაღ სოფელი
(მოწერილი ამბები)
თიანათი, 20 აპრილს. წლევიან-დელმა წელიწადმა შარშანდელს ნა-

კანს და მანკანს წელიწადს ბევრით ვადაქრა ჩვენის მახრის მცხოვრებ-თათვის ნაკლითაც და მანკითაც. თე-ლოვისა და სილნალის მახრები და იმ-იწინი მახრა თუ უარეს მდგომარე-ობაში არა, უეტესში არ არი. თე-ლოვისა და სილნალის მახრებში პუ-რის სკიდეა თუ მამა სისხლად მიან-ცაა შესაძლებელი, ჩვენში არც ეს შეიძლება, რადგანაც ვასაყიდი პური ამ ემად მთელს მახრაში არავის მო-უბოვება. ამის გამო ხალხი იძულებუ-ლია სამოკისა და ასის ვერსის მანძი-ლი იაროს და დღიური ღელმა ცოლ-შვილს იქიდან უხილოს. ხალხ-ის ამ ნაირ გაჭირებთი ოსტატობად სარგებლობენ ზოგიერთი მოვაზუ-ები, ვისაც ცოტა რამ პური შერჩე-ნი, და აძლევენ ხალხს სესხად იმ პირობით, რომ ამ წლის მოსავლით და მსესებელმა კოლზე კოდი პური დაუმეტოს და ერთი ორად დაუმე-რუნოს პატაროს. ხალხიც, რაკი მე-ტო გზა არა აქვს, სთანხმდება. ამ ნაირი მოუსაგლობა აქ იმითი არ-აზის, მაგრამ ხალხი ასეთს გაჯავრებ-და და სსო-წარკვეთილებში ჩაე-რდნოლი არაოდეს არა ყუფილა, არც ვის ასხავს ასეთი სიძვირე და უშო-ვნადობა პურისა. ამის მიზეზი ისაა, რომ მაშინ თიანეთის მახრას კახეთის-განა ჰქონდა ზურგი ნ გარი, ვასს ესად ზურის იქვე შოულდობა ზომიერ-ფსად და ამ ნაირად მიიღობდა იო-ლას; ესლა კახეთს თეთრონიც უჭირს და, რასაკვირველია, ჩვენის მახრის მცხოვრებლებსაც უფრო მეტად უჭირს რადგანაც კახეთი ველარცელსა შე-ეღობს.

უფრო გაჭირებულია მისი ხალ-ხი ჩვენის მახრას; მათი კეთილ-დღეობა თითქმის ყოველთვის ბა-რის მონავალზეა დამოკლებული, რადგან მათში პურის მოსავალი ყო-ველთვის მცირეა და ხალხს ვერა ჰყოფნის. კახეთშიც და თიანეთის მა-ხრამაც ბარის სოფლებს ცოტა რამ ნუგეში მაინც დარჩენია ამ გაჭირე-ბულ დროს; მე ვამბობ სოფლის პუ-რის მალაზიების შესახებ. მალაზები, მართალია, იღებს და ბევრს ვერაფერს წამლობას გაუწყვენ გაჭირებულს, თანაბრად დამშულს ხალხს, მა-

ხალისებულს ვერცხლით აწყრა-ლებს ბოროტთან კაცის გვაშიდგან ამონაბერ ხშირ. ეს მგზავრობა ქალაქამდის გიგოლას თავის ამხანაგებით უფრო მშვი-ლობიანი ჰქონდა, ვიდრე სხვა დროს როდისმე. გზაში მხოლოდ რამდენსა-მე მგველესთან ჰქონია ლაბარაკი და სამ-სამი ამაზიკ დავებრჯათ თითო ურუმს, მაგრამ ეს კიდევ არაფერი, თუ რომ ქალაქში ღენის მიმღებს არ ემზარა: ღენიო მაკალიო, და თითო მანეთი არ დაეხუთა ურბის თავზედ. ესც არაფერი. ამისთანა ბევრი გა-რდახედავით, შეგვეულებოთ იყვენ... როცა დაბრუნდენ, იქიდაც კი-რა აუნდათ, თუმცა იფად, მაგრამ ცარიელად ტანტულს ისე იმის წა-მოდებს ერთიანთა, ხარკს მიიქ ააყე-ნებდენ. გიგოლას იმეთ ჰქონდა, ნაშროვის უფლით ფოჭუტს * მოგი-შარბე, თითო საუბრანგეს ბაღებ-დაც მოუხერხებ, ორჯელ თუ საჯერ ხარესაც გამოიხსნი მეზურე-მეველეს ხელედგან, თუ ნელდისი * არ დამიყდესო, და ერთ ურემ კი-გოსაც ვიღონასიძებო.

VI
ქალაქიდან დაბრუნებულ მეურნე-

გამ, რაც უნდა იყოს, ცოტათი დახმარებაც ამ ნაირს გაჭირებაში თვალსაჩინოა. ჩვენებური ხალხს დღეს ამ მკირე ნუგეშსაც მოკლებულია. ჩვენის მახრის მთის ნაწილში არც პურის მალაზობია და არც სხვა რამე ამათ მაგირობის გამწევი ხალხის-თვის საშუა-დღეოდ. ამას რომ დევე-ნიოთი საქონლის საყვების სიძვირე, შირაქში ცხენისა და სხვილ-ფეს სა-ქონელის მეტის-მეტე ზარალი, მაშინ მიკახველი ადვილად წარმოადგენს, რა ნაირ უკილურეს მდგომარეობა-შია ჩავარდნით ამ ემად აქაური ხალხი. შირაქში ზოგიერთი ფარ-ცხვის პატრონი ლულ ცარიელე-ნი დარჩნენ; ხეცსურეთში ზოგიერთი იძულებული იყო საყვების უქონ-ლობის გამო დეფოცა რჩინა საქო-ნელი და «ყლად» გაემზო...

არც ჯან-მართლობის მხრივ ჩვე-ნი ხალხი საქარისად უზრუნველ ყო-ფილი; გაზავნულა თუ არა, აქ რა-დღაც სენი ვაჩნდა, * ინდულენისკის მშავის, და მოკლ სოფლებს ეს სე-ნი ბოლის ფილტვების ათებად გა-დაექცევა ხოლმე ავადმყოფსა ღ შვილ-და ღღის შემდეგ ასაღმებს ბევრს მათგანს ამ წუთი-სოფელს. ამას გარ-და მოდებულია სოფლებში კიდევ ყუენა-ხეველა, რომელსაც ბევრი ზო-ნი მოაქვს. მარტის 25-დან აპრილის 18-მდე პატარა თიანეთში, სადც 214 კომარა, ორბავე სენმა იმსხვერ-პოა 16 სული. ზარალი, როგორც ვხედავთ, სავსოდ თვალსაჩინო და საგრძნობელია, მაგრამ შეგლა-კი არ-სიადანაა. ამაზე მეტი, შესაძლოა, არც ხოლურას ემსხვერპლა; ნათქვა-მია: თუნდა მგელმა შესქამოს, თუნ-და მგლის ფერმა ტურამო. თუნდა ხოლორამ განახლებოს ხალხი და თუნ-და სხვა სენმა, სულ ერთია.

შარშანდელმა ხოლორამ ჩვენ მხარესაც კლანკე გამოჰყრა, დაზარა-ლა ითხილიც სოფელი. განზახვა აქეთ ამ სოფლებში ხელმოკრედ დე-ზინფექცია მოახდინონ და ამითი ეს სოფლები უზრუნველ-ყონ ხოლორას ხელ-ახლად გაჩენისგან.

შარშანდელს სეტყებში სოფ ალ-ღანში და პანკის ხეობის სოფლებში მიქვიანებდა რაღაც სენი, ხოლორას მშავის, რომელმაც აგრეთვე მრავა-ენს მეტად უხერხო, მისხვევე-მოსა-ხვევ და ოღრო-ბოდროს ოღავს დაუ-ღამდათ. ეს კიდევ არაფერი, თუ რომ ღამე ბნელობა არა ყოფილიყო. მე-ურმეები ჯერ დაღვამას არ აპირებ-დნენ, ავები უშოშარ აღავს სადმე მივიღწვიოთ. იმით გაიფრთხილა, რომ მისი სილაც დიდაკის ცელი მო-გრილებს. ისე საშინლად ბნელა, რომ უნაა მეურმე წინა მეურმის გარეა სხით მიპღვენს. მეურმეებმა იგრძინეს, რომ ჩვენ და ის ეტლი უა-ლაგო აღავს შევიყებებით, და ხმა-ვინდა ასტეხეს, ავები ეტლის პატ-რონიმან გაიფრთხილ და სთქვენ: ურ-მები მოდიან, ცოტა წყნარად ვიან-როთო. მაგრამ ეტლის პატრონებს ეს ფოქიადეც არ ემასწავლებს, განა-ღამაც ესლა, თავის სიკაცსულშიც. იმით იციან, რომ იმით ეტლს სხვა ზაზარია და ვინ უნდა იმით მე-ეტლეს «ხაზარდა» და «სტროანის»-ას მეტი არა დავებრჯება-რა, რომ უე-ნებლად გაიარონ გზა, სხვა-კი წყალ-სა და ღვარსამც წულია; ღღად და ინაღვლებენ!.. უტებს და მოლოდ-ნელად ავჯავრებთ იგივე ბნელს ღამეში ურუმების წინ ორი სანთელი-კი დეენ-

ლი ხალხი იმსხვერპლა. ამ სენის ხოლო, როცა სოფელ თიანთში გარდაიცვალა იმავე სენით აღვანდელი კაცი (იმ სოფელიდან და სახლიდან იყო ორის დღის მოსული, სადაც სხენდული სნეულება სჭირდა), მიკვლეულის გვამი შეამოწმა სხვა ექიმმა და სქვა ხოლოერი გადაკვლილია. ესლა ამ სენის შემსახებ ორმა ექიმმა ერთი ერთმანერთის წინააღმდეგ აზრი გამოთქვეს და ჩასწერეს თავიანთი პრიტოკოლები. რომელია მათგანი მართალი და რომელი მტყუარნი—მალაქმა უწყის. ნათქვამია სიფრთხილეს თავი არ ასტკივია, ჩემის ფიქრით სჭირდა ჩვენმა სასანტარო დასმა ამ სოფელშიაღ დღისმდეცაია მოახდინოს ყოველ შემთხვევისთვის. ეს მისთვის უფრო მეტად სპირობა, რომ აღუყინდნ შემოდგომისდ შირაქში წასვლის ხალს ეს სენი იქ გამოჩენილა და იქაურ ექიმებსაც, როგორც ამბობენ, ხოლორა დაურქმევიათ.

გუჯრამი დაიბი ბარსეჯის უღანოსი

№ 13. ქ. ესე წინე მოგართვი ჩვენ ყოველთა ცოდვითა უნარჩევანად ღირსი დეკანოზან მგალოზელმან გაბრიელ თქვენ პატრონანთა და ყოველ სანატრელთა წმინდის უღანოს დოღის მამას ზეპარისა, ეძიფანს და გრიგოლს და ყოველთა მორჩილების თქვენისა შვილთა ასე, რომე ჩემი შვილი ბესარიონ შობის დღიდან თქვენის მონასტრისათვის შეწირული და თქვენთვის გამარჩიელი ასე თქვენთვის მომირთმევი და თქვენის უღანოს დოღისათვის შემომიწირავს, რომ მე ამასთან შელოყივი ღირსის მტერი კელი არა მქონდეს, იღონდ ეს სასოება თქვენი ჩვენზედ იყოს, რომ როგორათაც თქვენს პატრონასთან თავს გაეწყობდეს, ისე გაასარჯათ და ისე გაზარდოთ თქვენი მონასტრის გამოსაყენებელი რამ შექნას და თქვენის პატრონის თავის კეთილად მოქმედებელი ასე განიხარლოს

თო, ზედაც კონდუქტორმა საყვირი დაავიკო. ეს უცაბედად გაჩენილი სანთლები და საყვირის ხმა, ეჭვი არა არის, ხარებისათვის და უფრო კარგებისათვის რაღაც დღვის რისხვა უნდა ყოფილიყო: აიროგ-გადარიჩინენ, დაფონენ და ეცნენ ერთურთში. შაქინა ურმების ჭკაჭკუთა შემინებულმა მურუმებმა პანტასაგით წარამარად დაიწყეს ძირს ჩამოდენა. გიგლა ამ დროს თავის მწარე ფიქრებში იყო გართული, იმან ვერც კი გაიგო, რომ ურემი ვადებრუნდა და ქვეშ მამკეცა. ის თქვენს ავად მხსენებელ თანაზროს, რაც გიგლას დაფართა—თავი სრულიად გაექცეპს! ამ აღიკათხე ეტლი თუმცა ვაჩრედა, მაგრამ გვიან-და და განა იმისთვის—არამც დაუშავდეს ვისმეს რამეო, არამედ იმისთვის, რომ თითონ მშვიდობიანად გვეყოლო. ავი გაიარა კიდევ, ვითომ აქ არაფერი არ მომხდარიო!

მეურმებმა, როგორც იყო საქონელი დაამშვიდეს და ერთმანეთი მოიკითხეს, გიგლა აღრისდა იყო. მოწინე დაუწყეს ძებნა და რა დანიანეს გადარბუნებული ურემი, წა-

რამ თქვენი ვახლილობა და ნამუშავეი ამაზედ წინდეს და, ვინც ვიროგანდეს, კოვლის კაცისაგან რეგორათაც პატრონის მხანდობით, რეგორათან ვახსენებდესთ და თქვენი ნაღვლევი კეთილი თქვენსავე მონასტრში თქვენად გამოსადედა აღმოცენდეს. ეს ასე მოგვისტენებია, რომ ვინ იყის, ვინც ვეპარის მამა იყოს და ჩემი მონასტრის ბერი და ვარეშე სიტყვა ვინმემ მიონდომოს, ერთმანეთთან შენდობისა და მუსაფოპის მტერი კელი არა ქონდეს. ამიტომ რომ შობის დღიდან თქვენი მონასტრის მწერალმა და იმისთვის უნდა გაიხარდოს. ეს ასე დამიტკიცოს ჩემან კოვლის კაცის უცილებლობად. ამისად მოწინედ ბატონი ერისთვის შვილი სათავეელი კოხმან. ქაქსე—1712 წ. აქ ბეჭედია.

სოფელი ღირბი ძველადანვე შეწირულ იყო იერუსალიმის ქართველთა გუგარის მონასტრისათვის; ამისათვის სოფელ ღირბის შემოსავალ გასაღარს ვახვებდა ვეპარის მამა არხიმანდრიტი, მეოფე ტფილისის ვეპარის მამი იერუსალიში, რომელიც მტრუკი იყო იერუსალიმის ვეპარის მონასტრისა. შესხედთ, ბატონებო, წყურვილს განაღვლებსის ჩვენს სასულიერო წოდებში ზველად! რას არ კისრულობს მამა ჩემმა შვილმა შესაფერი აღზრდა—სწავლა მიიღოს არა პირადის სარგებლობისათვის საყურად, ესლანდებებ, არამედ უფრო სასარგებლოდ მამულისა და ერისა. ავინც გაიფრინდეს (ბესარიონის კითხვა-გალობას, წიგან-ლოცვას), პატრონსად გახსენებდესთ და თქვენი ნაღვლევი კეთილი თქვენსავე მონასტრში თქვენად გამოსადედა აღმოცენდესო... დეკანოზი გაბრიელი არ არიდებს დიდს ვარჯიშ-მოღვაწეობას თავის საყურად ბესარიონსა; დავით ვარჯის და ნათლისმცემლის უღანოებში პურის აცხებენ გრკლის ვაჯთი, რომელიც სამ-ოთხი ვერტის სიზორეზედ არის, და ისიც ციკაბო კლდეზედ, და აქედან მორჩილი მონაწილენი ზურგიან ეხილებიან წლითიწლად, ზამთარ-ზაფხულ. შეშა სამოც ვერტზედ არის, საგარეჯოში. სიმძიმეს მორჩილებას—აღლევებისად ბესარიონი კისრულობს მხოლოდ

შე მიხედნენ უბედურებსა: —აი თქვენი ვარენის გზა-კვალი და თქვენი ოჯახი დაღუპოს ვამჩნებმა, როგორც ეს კაცი და ამისი ცოლ-ზოგორი დაჰლუბეთ და დააწირეთო!—სთქვენ ამ უბედურებისაგან გულ-ჩაწყვეტილმა მეურმებმა.

VII
ჯერ გათენება კიდევ შორს არის. აქაიქ მამლები ყოიან. არაფერი ხმა-ურთობა არ იმისი. მამლებსაც მისწენია მთელი დამე ყვეა და ისინიც მისწინარებულან, იმთავც მიუძინიათ. სოფლის მცხოვრებნი კანტი-კურტ დიღვიმენ, მაგრამ ვარე-კი არავინ გამოდის ჯერ. საბარლო გიგოლას ცოლსაც ვაუღვიძინა, ბუბარში ცეცხლი აუბუნებტებია, მოლოდი-ნი აქეს, ამ დღითი გიგოლა უნდა მოვიდეს, ნამგზავრს შეტყობდა, ცეცხლი უნდა დაახვედროს... სოფლის უმთავრესს გზაზედ ერთად ერთი ურემი მოკრიპილეს, რომელშიც თავი ჩაგებულა და ზეც ფარაჯში გახვეული ვაჟია დასვენებული. მეურმე კინტს არ სძარს და ჩუმად, ქურდულად მოაპარებს ურემს. ურემი გიგოლას სახლს მახლოვდა. ვერე-

მამის მიერ შთანერგო სწავლის წყურვილსა გამო. მიზეზი ეს იყო, რომ ძველად მოზარდი თობა მიწვევდა მონასტრისაკენ სწავლის მისაღებად და უფრო იქ, სადაც უკეთესი მცენიერანი ზურ-მონაზონნი იყვნენ. ყოველი მონასტრის წინამძღოლი ამისთვის თავის წმინდა მოვალეობად რაცდა თავის მონასტრში ჰყოლოდა და საუბუფრო მცენიერანი და განვითარებულნი ზურ-მონაზონნი. მართალი ევთიმის და გიგორი მთაწმიდელთა-მთარგმნელთა სახელმა ვაიუთქვა სახელი ათონის ივერიის ლავრას, სადაც ასობით მიისწავლებოდა საქართველოს ახალგაზრდობა. ამასთანავე სახელი მოუპოვა იერუსალიმის ვეპარის მონასტრის პრიობორ ბუბანო XI სასუქ და დავით ვარჯის უღანოს უკანასკნელ დროს გერანტი არხიმანდრიტმა სოლოაშვილმა და გერანტი ვახანძემ. მთავი ვაზრდელნი ეფინებოდნენ საქართველოს და ინერგებოდა ქეშარიტი ქრისტეს სარწმუნოება. ზაქარია, დიფინე და გრიგოლ მეტეიერნი კაცნი იყვნენ დავით ვარჯის უღანოში და სწორებით მათ ევედრება დეკანოზი გაბრიელ თავის შვილის ბესარიონის აღზრდისთვის.

ამვე გზით ითესებოდა ძველ საბერძნეთის სწავლა-მეცნიერება. ამ გზით იდევნებ ფები ფილოსოფიურმა სკოლებმა წარმართობის საბერძნეთში და საშუალო საუკუნეობის ეგრკოპაში, სადაც უნივერსიტეტში მოსწავლეთა ტევა აღარ იყო, თუ-კი რომელიმე სახელ-განმცემელი პრაფესორი იქ ასწავლებდა რომელსაც სავანსა.

ზაქარია იყო ღირსი წინამძღვრად 1704—1714 წლებში.

სტილილი

ნარკვევი
(ერნან-ვაგუბეობდამ)

გაზ. „Нов. Обоз.“-ში დაიბეჭდა ამ დღეებში ორი საყურადღებო წერილი ჩვენის ქალაქის საქმეთა შესახებ; წერილებს ქვეშ აწერია „Старый думец“, რა-

ლის ცოლმა, ურმის ჭრილი რომ გაიფრინა, ვარეთ გამოიხდა. ამ დროს მერუმებაც ურემი ეზოში შემოაბრუნა და გაიჩრა... საბარლო დედაცა, სანამ მეურმეზედ სხვა კაცს დანიანდა, სანამ-კი გაბარებული იყო, მერე-კი, თქვენს მტერს მოსწყედეს წელი და გული, როგორც იმას წელი და გული მოსწყედა, როგორც ის ვაშრა, ვაფთარდა, დაიბნა, როგორც იმას გრძობა დაეკარგა რნა დაუღებდა!.. პრიობორ, როგორც იყო, მოსულიერდა, ამიოლო ხმა და მორთა საშინელი ტრილი. იმის ტრალმა მთელი სოფელი ფეხზე დააყენა. დაიყო მოღერა მოსამძიმებელ დედაცა... ბევრი რამ გულმოსავლავი მოიგონა გიგოლას ცოლმა დედაცა-ცემის მამამძიმებელზე, ბევრი რამ სთქვა დაწმარებულ ბავშვს: მოიგონა, ამ ერთის ცვირის წინად რომ ჩინონიკამ დაიბარა გიგოლა „ნადელის“ თაობას, იმის დროს: ხარტეს ვამიცილონო, მონებლებისა და გიგოლას ლაპარაკი და მერე ქირაზე წასვლა „ფოპტის“ საშოვნელად და ბევრი სხვა. უკან ამავს ზედ ურთავად თავის ყვარარად დატოვებას, ობლების სიყვარულს,

მელმაც, როგორც ტუბობა, ვარჯის და ზედ-მიწვევით ივის ქალაქის თვით-მმართველობის საქმე-ნი.

ამას წინად „სასახლის ნომრებში“ წინადადებდა ქალაქის მოუ-რავმა ბ-მანა მატინოვმა ვაკეციხა ოპოზიციის და უკვირის, დანარაკის მეტსარას აკეთებდა. ბ-მა მატინოვმა აქი წინადადელი საბჭო და ახავა ელდანდელი, მაგრამ ახა ვნახათ, რა გააკეთა მატინოვის დროს საბჭომ 12 წლის განმავლობაში.

ჩინის გზა რომ გავეთა, ამ გზას მიუზნა დიდ-ძალი მამულელი ქალაქის, ფსით 70 ათასის მანეთისა. ქალაქს ფული უნდა მოსცემოდა ამ მამულების სასაგებოდა, მაგრამ ისე უხერხულად წაიყვანა ვამეგობამ ის საბჭო, რომ გრა-ნი ვერ აიღო და დღეს ხომ ხაზინა სულ უარს ეთებება ქალაქს, იმ მამულებში ვერას მოგვეყო.

ქალაქი იღებს ბაჟს ტიბებზე, წელიწადში 17 ათას მანეთამდ, სატიბებზე, ვერას წყლის ზემოდ, ქალაქს ამისთვის გამართული აქვს ყოველივე მოწყობილობა. ეს ადგილი ეკუთვნოდა აფთიაქანის პატრონს შმელს და ვაგევა ველში 80-მ წლებში 1500 მანათად, იყიდა მეგრანალმა სტრევემ. 1891 წელს ქალაქი იმუღებულ შეიქმნა ეყინდა ეს ადგილი სტრევესაგან, და იცით, რა ვალაო? 85,000 მანათი. ერთი ჰკითხეთ ახლა ბანს მატინოვს და იზმალოვს, რას აკეთებდნენ ვამეგობა და საბჭო მათში, როცა ასეთი საქმე თვის დაატედა ქალაქს: ლაპარაკს და მსალაში იყენენ ვართულნი, თუ საქმეს აკეთებდნენ. იქვე ცხვირ-წინ ვა-პობით ვაყიდა ის მიწა და ამ დროს მატინოვმა და იზმალოვმა ვერა დანიანეს-სა.

ტელილის საძოვარი ადგილები აქეს: ნავთლეში—532 ადგილი, ავღბარში—880 ადგილი, ეს ამოდენი ადგილები დატე-კეს და დიხებეს ზოგი ვა და ზოგი ვა. მალე ქალაქს სულ აღარ ემჩნება ქალაქ ვაგეშე საყურად თავისუფალი ადგილები.

წინანდელ-ხარჯთ-ღირისტებთა სიმაჟი იყო ხოლმე მოხსენებელი, რომ ნავთლე-ლის ნათოსანი მიწა ახლდეს ქალაქ შემოსავალს 1500 მან. წელიწადში. ეს შემოსავალიც გაჭრა მატინოვის დროს.

ამ ნათოსანზე ვაჭარს წყალი, რომელიც უღრენანად ამდიდობდა ტრევის მოივლენზე, გაჭრა ქალაქის სახსარს. პირველმდებელს ქარფსელში, გაჭრა ქალაქის ფურან, რომელიც მატინოვის დროს და-არსდა ვითომ და პურის განსაფულებად.

სიტკრდის და იმათ შენახვის და ვამოზრდის ვეებას, ვიგოლას ასე სიკვდილს და „სიეშაყილ“ ვახდის და ცრემლით ჰმდღერავდა მოსამძიმეთ!

VIII
მეორე, პირველზე არა ნაკლები, უბედურება მაშინ დაატედა თავზედ ვიგოლას ქვრებს, როცა ორის ცვირის შემდეგ ჩინონიკამ განდა იმ სოფელში „ნადელის“ თაობაზედ. საქმე იმაშია, რომ ამ ჩინონიკამ აკვირებ-ბიყო გურუქს ცანტოივიც. გურუქი და ჩინონიკი დიდი დღსტრები და მეგობრები თურმე იყვნენ. გურუქს, რაკი ვასტყო ვიგოლას სიკვდილი, მაშინვე სასამართლოში შეატანა ვიგოლასგან მიცემული თამასუქი და, რადენიც იმის ნება იყო, იღენენ გადაწყვეტიენიანა, რადგანაც ალა-რამდ იყო მოპასუხე და იმის მიქმე-ლი, რომ გურუქს იმ ორ თემანშიც ას ოც ჩაფხე მტერი ღენოა ჰქონდა წა-ღებულთ. ვინ იყო ანგარიშის მიმცე-მი? გურუქს მოსამართლისთვის ეთ-ხივა, რომ „ლისტზე“ დაეწერა: ამა და ამ ჩინონიკამ მოციფანის აღს-ტრულენაში, რადგანაც ის იმ სოფელ-ში ხშირად დიარებოა... თუმცა

ამ პირველის წერილის ბოლოს ვეჭვარი ამბობს, რომ 1875 წლი-მდე, ვიდრე ქალაქის დებულების შემოიღებდნენ, მის საქმეთა გამ-გეობაზე იხარჯებოდა 44 ათასი მანათი. ახლა ამისათვის იხარჯება ორჯერად მეტი და ასე-კი უჯობის საქმესათა. ვაღუბანსკეს ქალაქმა მისცა 60 ათასი მანათი იმ მამულე-რას, რომელიც ქალაქისათვის აღ-ნდობს არ ყოფილი და არც უხმა-რნის და რომელზედაც მუშეუმი და დედათა გინაზიანია.

რუსეთი

გაზეთ „Русскія Вѣдомости“-ის სიტყვით, ფინანსთა სამინისტროში დიდი მუშაობაა ესლა იმის შესახებ, რომ პურის ვეკრობის საქმე ვანაკარ-გამ და განაწესტიონ. სანამ ამ სა-გნის შესახებ შედგენილ პროექტს სახელმწიფო საბჭოში წარადგენდნენ განსახილველია და დასამტკიცე-ლად, სამინისტრომ მოახდინა შემე-გი ვანაკარულება; 1) ბირეების ყვე-ლა კომიტეტებმა გამოგზავნენ ფი-ნანსთა სამინისტროში სწოებით ეს შესახებ, თუ რა წესითა და რიგით სწარმოებს სხვა-და-სხვა ალგავს პუ-რის ვეკრობის; 2) დამოწმებლანა და პურის ვეკრობის სხვა-და-სხვა ალგე-ბიდან გამოგზავნონ დეპარტამენტში სანიმუშოდ პური და ხორბლულყო-რა, რომელიც ვასაყიდად გააქეთ ად-გილობრივ ბაზარში, ან საზღვაო ვე-რედ იგზავნება. ამასთანავე პურის ვეკრობის დეპარტამენტს დიდი ყუ-რადლება აქვს მიქეულს, რომ ნორ-მალური ფსი დაწესდეს პურზე.

— რიანის გუბერნიის თავდა-ზნ-მთავრობის წინამძღოლ უმაღლეს მთავრობის წინაშე უთხოვია, რომ რიანის გუბერნიის თავდა-ზნაურ-თა კრებას ნება მიეცეს გამოისტვის თავისი აზრი იმის შესახებ, თუ რამ-დენად ივარგებს, რომ სახელმწიფოდ წარმართოს მოსავლის დაზღვევის საქმეო. ამისთვის რიანის თავდა-ზნაურთა წარომადგენელითაგან და მთელის რუსეთის სხვა-და-სხვა კუთ-

მეგრი ემუდარა ვიგოლას ქვრევი „ჩინონიკს“—ნუ დამლუბათ, პირში ლუკასს ნუ გაიმიწყვეტო მე და ჩემს ობლებსაო, ხარტეს ნუ ვაგვიციდითო, ობლები ვიხარებდებიან და მოიწირებენ ნადელსა, მაგრამ როგორ მო-ულობად გულს ჩინონიკს, როცა იმისი სიტყვა ეს იყო: крестьяне вѣчно так плачутъ и притворяютя... ვიგოლას ქვრევი ახლა ხალხს შეხვედრს: თქვენ მაინც მოასწყენო, რომ გურუქს მაინც დაუბავი-ენეს ჩემს თავსაო, მაგას ათი ზომა აქვს წაღებული და ტუტებდა იღებს ჩემს ცოდნასო, „კვობანციებიცა“ გვიქონდა, მაგრამ, მე არ ვიცი, ვიგო-ლას სადა ჰქონდა მანახული, ვეღარ ვიპოვნეთ. თუნდა ეგვიც არ იყვის, თქვენი, ხალხი, ხომ მოწყვეტენ ხარ-თ და კარგათ იციოთ რომ მიწებელი აქეს... ხალხის მოსახსენაბს პასუხად ჩინონიკამ მერუსულე ჩაფარს უბრ-ძანა ვაღეთაობაზე რმედეთი: мнѣ до этихъ мелочей рѣшительно дѣла нѣтъ, я исполню прямое приказаніе закона!

ხის ნაწილად და პრაქტიკულად გამოკლილ მეთურთავან უნდა შესდგეს კომისია, რომელმაც სახელმწიფოს ყოველ კუთხისათვის გამოისადგინოს მოსავლის დაზღვევის წესდება უნდა შედგინოს. წესდების შემდგენლობა სახეში უნდა მიიღოს ყოველ კუთხის განსხვავებული თვისება და ადგილი მოსავლის მოყვანის საქმეში (Руч. Вкл.).

— ფინანსთა სამინისტროში დარბებულ კომისიის, რომელსაც მინდობილი ჰქონდა ფინანსინდიდგაროებითი შემოსატან საქონელზე სადაზღვეო გარდასახად გაეთანხმებინათ მთელი იმპერიის საზოგადო ბაზეტთან, თავის საქმე გათავებია და პრაქტიკაში იმის შესახებ ამ წლის შემოდგომაზე უნდა წარედგინოს სახელმწიფო საბჭოს განსახილველად და დასამტკიცებლად. Руч. Живн.-ის სიტყვით, კომისიის ფინანსინდიდს საქონელზე ბაჟი ძლიერ აუწყვია.

წერილი ამაჟი

მოქრნაღა ჭკუანია, რომელმაც სოფლის ჯიჯ სჯად, ამ წმინდობაში იმყოფება. არაფრის მკერძადუბი თუთუქ არ კონსერვანა ჭკუანისა, კონსასა და საზოგადოდ კერძის მკერძობაში სრულად არ მიამბობს ეს ბავალებია. მათის ჭრით სოფლის მკერძის სხვა რაღაც მკერძობაზე ცხადდება, რომელიმე ბრძოლა ისე აღვიდა არ არის, როგორც კერძის მკერძობისა ჭკუანით.

— ამერიკელებმა ერთი წამყვა ელექტროსადგენი წინ მიმდებარებაში. ელექტროამ ამის წინაღობის ტელეგრაფია. ეს ხსალი მოგონილია მანქანის გენერატორის სკომა ტელეგრაფიისა და ტელეფონისა. ტელეგრაფია ასე იმართება: ორ სადგურში სდგან მანქანები, როცა ერთს სადგურის აპარატურა სწორი დასტეს, მეორე სადგურზე თავის თავად იჭერება ქაღალდზე. ამ სხვათა შეიძლება აპარატთან არავინ აფრეს და სატყუები მისი დაიჭერება თავის თავად. ერთ წითის განმარტებაში ეს აპარატი 35 ასოსას სწერს. წლეულს მარტის გასულს სადგურად გაჭირბოეს ეს აპარატები ერთი სიუორეში და მეორე ჩიკაგოში. დამტკიცდა, რომ ეს მანქანა მართლად რომ სუფიუოსო რამ არის და მდვირ გააქარალებს მიწერ-მოწერას.

— ამას წინადა დაქვამი ერთ ღარბაში გახატინას დე-ვეტრომ დასრუბული წარმოადგენს გამოთვა, რომელსაც დაქსწრო მარჯალი მუყურებელია, მათ შორის ბუერის ექმბი, მწერალისა და პოლიციელები. დე-ვეტრომ წინაშედ დასდგა სტოლი და ზედ დასწყო; თუბეშები დასწორის ნატყუები, მუშის ნამტყურები, ქვის ნახაზი, ძველი რეკონის კალოშების ნაფლეობი, ერთა ბოთლი ნაეთი და ლედი. კამეტის დე-ვეტრომ არსენად შეეჭვირა მუყურებელი თავად წინ უკვდა ამ უცხურის საჭმელს, ნათურ ზედ დაყოლა და ამით გაათავა გემრული საუზუქი. მუყურებელი გაიყვებუნა შესტყროდნენ ამ უცხურის გუშის პატრონის.

დებემა

30 აპრილი

ამბარბუზი. გამოცხადებულია:

დამტკიცებულ იქნას იმპერატორის სახელის სამინისტრო და შეცვლილ იქნას დებულებანი, რომლის ძალითაც უნდა დაისაჯნენ უცხო სარწმუნოების საზღვდლონი, თუ ვინც იცობა მართლმადიდებელს თანთან სარწმუნოების მიხედვით აუსრულეს საცლესოა წესები.

გუშინ რუანისკენი კრება ჰქონდა რკინის გზთა დეპარტამენტთან დასრულებულ სადგურებო საბჭოს, რომელსაც მინდობილი აქვს შესცვალოს ფსები რკინის გზით პურის გადატან-გადმოტანისა. უმეტესობა დასთანხდა, მიუღებოქნას საქმე ფსებისა, ერთი იმ პურის-თვის, რომელიც შიდა რუსეთში გაიგზავნ-გამაიგზავნება და მეორეც რუსეთის იმპერიის საზღვრებისაყენ, მიუხედავდ იმისა, პური საზღვრ გარედ გაიგზავნება, თუ არა. ორთვე სხვით რკინის გზით პურის გადატანის ფსი დაკლებულია. ერთი სხემა მეორისაგან მხოლოდ მტკრ მანძილად გადატანის ფსში განსხვავდება. კრების ფსით, საქორა ერთი და იგივე ფსით დაწესდეს ფსებისა და ხორბულეთობის გადატან-გადმოტანზე.

ლონდონი. გუშინ პოლიციის სამართლის წინ წასდგა კაცი, რომელსაც გლადსტონის მოკლის განზიზიზება ბრალდება. გადასწავრტეს, ეს კაცი ნაფიც მსჯელთა სამართალს გადასცენ.

1 მაისი

ამბარბუზი. დღევანდელის ტირაჟით უმთავრესნი მოგებანი ხელ შემდეგს ბილეთს:

საქონელი	ბილეთი	ბილეთი
14,563	44	200,000
10,352	10	75,000
3,417	20	40,000
7,162	44	25,000
11,523	28	10,000
15,547	42	10,000
13,549	31	10,000
9,321	3	8,000
5,670	27	8,000
12,640	25	8,000
5,864	48	8,000
365	35	8,000
5,513	42	5,000
179	45	5,000
10,293	19	5,000
5,679	45	5,000
5,866	6	5,000
1,324	41	5,000
10,990	13	5,000
14,315	8	5,000
10,053	28	1,000
2,199	32	1,000
3,174	39	1,000
663	11	1,000
6,970	16	1,000
5,829	43	1,000
3,283	32	1,000
3,164	26	1,000
9,000	1	1,000
3,080	14	1,000

9,894	14	1,000
13,360	40	1,000
4,021	1	1,000
15,617	27	1,000
1,245	1	1,000
10,473	48	1,000
3,251	48	1,000
2,776	2	1,000
4,396	15	1,000
7,509	49	1,000

ზეტერბურგის ბირჟი, 30 აპრილი.

საქონელი	ბირჟი	ბირჟი	ბირჟი
ხეი-მანათიანი ოქრო	7.100	7.175	—
ტანპონის ვერცხლის	153 3/4	154.100	—
მანგანის ვერცხლის	—	1.100	—
უფლი	—	—	—
5 1/2 პროცენტის შინა-ნაგებობის ბანკის ვაჭრობის	—	—	243 3/4
ფინანსის	—	—	221 1/2
4 1/2 პროცენტის სესხისა	—	99 3/4	—
საზღვრო ოქრო	—	—	—
საზღვრო ბანკის ვაჭრობის	—	—	—
ფინანსის ვაჭრობის	101	—	—
100 1/4	—	—	—
ქართლის ბანკის 5 1/2	102	—	—
5 1/2	100 1/4	—	—
5 1/2 ობლიგაცია	—	—	—
ტელიგრაფის ქაღალტის საქონელი	99 1/2	—	—

ხელ-და-ხელ საპირო სემბა

ტელეფონის სასაქონლო მამულებს სემბარტელა ვისდავს, რომ მათის სადავად დაიწყება მათის უფროსების განკუთვნილ საჯარო აკადემიას სასაქონლო მამულებს აფრით გაცემის ტელეფონის გუბერნიის სხვა და სხვა საწილებში.

„ივირიის“ ფოსტა

ზ-ნს ი...ა...ძის ვერც ერთს თქვენს ლექსს ვერ დაუბეჭდავთ. ლექსების წერა და ისიც ამისთანებისა—სიღბრებისა და უფულობას თვიდამ ვერ მოვაშორებთ. სიღბრების წამალიც, დარდისა და ნაფლის გამკარგებელიც—ჯაფა და გარჯაა. მხრე იყავ და გააღიროდეთ!

დ. შ-ახ ს. ნ. ძის. ძალიან ვაძეკონა გაიწყვიათ. იმკარეს ეს ჯერადოდ და ნუ დაიწყებთ, რომ თვის ვერა—თავის ტანაა.

თ-ს ნ. წ-ს. თქვენის წერილის დაბეჭდვას ბევრს აღარას დგანანებთ.

ლ-ნს ბ-ჯ-ს. თქვენის მემგებრების განგებობას მისის განამკობაში დაბეჭედავთ.

მ-ა. დ. მ-ლ-ს. თქვენი მოთხოვნა „ფენია“ თიბათვეში დაიბეჭდება. ამასთანავე კერძო წერილსაც გწერთ საპასუხოდ.

ბ-ბ. შ. ა-ლ-ს. თქვენი მოთხოვნა „ჩემი ბრალი არ არის, ღებრთანი“ იქნება ამ მისშივე დაბეჭდული.

განცხადებანი

წვერნი ტფილისის გუბერნიის თავად-აზნაურთა საზოგადოებისა დარბი მოსწავლეთა შემწეობისათვის მიწვეული არიან 2 მაისს, დილის 11 საათზედ, ტფილისის თავად-აზნაურთა საადგილ-მამულთა ბანკის შენობაში, ამოსარჩევად კომისიის წევრთა, რომელმაც უნდა გამოიკვლიოს, რა ხისა უნდა იქნას ტფილისის სათავად-აზნაურთა სკოლა.

წირველი კერძო საქმეურნალო

ქეიმიხ ნავასარ დიანისა (გუგამი, ვარანცოვის ძველის შირდაზირ).
 ვგადმოყოფი იღებენ და სინჯავენ ექიმნი ყოველ-დღე, კვირა დღეებს გარდა.
 დილაობით იღებენ:

- ბ. ა. ნავასარდანი, 11—12 საათამდის იმით, ვისაც სკორს სწულეზანი: გარგანი (ხორუგული), კილოებისა, ვენერიული და ათამანი (სილოლის).
- ე. მ. ჩაქოანი, 9—10 საათამდის, სწულეზანი: თვლის და ნერვებისა—ტანში ტიკილებსა.
- დ. გ. რუგოვსკი, 10—11 საათამდის, სწულეზანი: შინაგანი, ბავშვებისა და ღელი სქესისა.
- ა. ფ. ზროტასკიანი, 11 1/2—12 1/2 საათამდის, სწულეზანი: ყურის, ყელის და ცხვირისა.
- მ. წ. ქანასოვა, 12 1/2—1 საათამდის, სწულეზანი: საბებო და ღელი სქესისა.
- ბ. ე. გარანტეატანცა, 1—1 1/2 საათამდის, სწულეზანი: შინაგანი და ბავშვებისა.

სადამარობით მიიღებენ:

- ს. მ. ფუგანოვა, 5—6 საათამდის, სწულეზანი: ბავშვებისა და შინაგანი.
- ა. გ. ჩეჭურავსკი, 5—6 საათამდის, სწულეზანი: თვლის და გულმკერდისა; ხიმიორად და მკაროსკობილად გასინჯავს ნახეუს (ხორს) და შარდს.
- ს. ა. გადამსკა, 6—7 საათამდის, სწულეზანი: ათამანი (სიფილისი), ხორცის კანის და გარგანი (ხორუგული).
- ბ. ა. ნავასარდანი, 7—7 1/2 საათამდის.
- ე. ო. ფანსკიანი, 7—7 1/2 საათამდის, სწულეზანი: ყურის, ყელის, და ცხვირისა (ელექტრონი და ზელით წაწლობა) ორშაბათობით, ოთხშაბათობით და პარასკობით.
- ჩრველ-დარბების და რეცეპტის დაწერის ფსი ათა შაურია; ფსი ექიმთა კრების რჩევისათვის (კონსილიუმისათვის) და ოპერაკობისათვის—მორიგებით.

დარეკტორა საქმეურნალოსა, ლექტორა მედიცინისა ნავასარდანი.

საურთიერთო დაზღვევის საზოგადოება ჭირნახულისა სეცევი-სეგან

საზოგადოების მმართველობა პარტისციემით აუწყებს მანა მანაბი-ბა, ხხილიანის პარტიისა, თამბაქოსა, სპიისა, და მამბის ნათეობის პარტიით, რომ საზოგადოებასთან არსდება ცალკე ბანკო-სემბადა ყოველ შემოსენებულის სტეყვისაგან დაზღვევისათვის. ვისაც სურს ჩაეწეროს საზოგადოების წევრად, რათა აღნიშნულ კონტინის, დაზღვევის ნება ჰქონდეს სტეყვისაგან უნდა მიპარტოს საზოგადოების სადგენტოს, რომელიც იმყოფება ველიამინოვის ქუჩაზედ, კუფანისეულ სანოტარიაუსო კანტორის ზემოდ. ლია დილის 9-დამ ნაშუადღევს 2 საათამდე.
 (50—28) წარმომადგენელი გაკავისათვის დ. ქ. თუთუკია

მ მ ქ დ რ ხ ნ მ მ ბ ი

ს ა გ ა ჭ რ ი ს ა ხ ს ლ ი

ბანდარ-სტეფანოვი

ტფილისის განაყოფილება სოლოლოვა. ქ. სსს. ღაბაბოვისნი. ისიქიმადა შოხალ-გვარი ახალ-გოდის ნაწარმოები სარფინისა, ს-კშთაბა ძახანაში დამუშავებული:

სხვა-და-სხვა წირი არმანი და ახალ მოდის სარფინები.
 ჩესურა ტანთსაქმელისათვის.
 სარფინის ტანისამოსი ყუთებით სარქვად.
 ცხვირსახოცები და თავმოსახვევები.
 ნაქსოვი საშუქო-დამო იუბეები არზიით.
 სარფინის ფერადი ძაფები ნაძახი ჩულქების საქსოვად.

ქარხნისა ფასად, იაფად. (35—27)